

ÇEVİRİMİÇİ UZAKTAN EĞİTİMDE KULLANILAN FARKLI ÖLÇME DEĞERLENDİRME YAKLAŞIMLARINA İLİŞKİN BİR İNCELEME

*Yunus BALTA**

*Yalın Kılıç TÜREL***

ÖZET

Örgün eğitimin zaman ve mekâna bağımlı olması, eğitici sayısının kısıtlı olması ve öğrencilerin okullarda eğitim görme zorluğu gibi sorunlar eğitim hizmetinde teknolojinin kullanılmasını gerekli kılmıştır. Uzaktan eğitim, geleneksel eğitimin özelliklerinden dolayı eğitim seviyesini arttırmak ve hayat boyu öğrenmeyi gerçekleştirmek için önemli bir alternatiftir. Yüz yüze ve çevrimiçi derslerde öğrenme sonuçlarını değerlendirmek için çeşitli yöntemler kullanılır, ancak aralarında bazı farklılıklar vardır. Çevrimiçi ölçme değerlendirme yaparken bu farklılıklar göz önünde bulundurulmalıdır. Bu çalışmamızda, uzaktan eğitim uygulamalarında kullanılan ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin kapsamlı bir literatür taraması yapılması amaçlanmıştır. Farklı ölçme-değerlendirme yöntemlerinin tanıtılması ve kullanımlarına ilişkin avantaj ve dezavantajların sistematik bir şekilde ortaya konulmasının, gerek uzaktan eğitim veren kurumlar gerekse bu kurumlarda ders veren öğretim elemanları açısından önemli bir eksikliği gidereceği öngörülmektedir. Öğrenme yeterliliklerini bireylere kazandırabilmenin ve teknolojiyi öğretim amaçlı kullanabilmenin önemi teknolojinin gelişimiyle oldukça artmıştır. Bu iki durum, öğretim stratejilerinden tekniğe, planlamadan değerlendirmeye kadar birçok alanda farklı yaklaşımların sergilenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır. Çevrimiçi eğitimde sürekli değerlendirme yapılması; geri dönüt, öğrenciden öğrenciye farklılık gösteren öğrenme hızının kontrolü ve değerlendirme süreci sonunda elde edilecek öğrenme kalitesi açısından önemlidir. Bu çalışma ile ortaya konacak farklı ölçme ve değerlendirme yöntem/yaklaşımlarının bir sonraki adımda planlanan öğretmenlerin çevrimiçi ölçme ve değerlendirme yaklaşımları hakkındaki bilgi, yeterlilik ve görüşlerinin incelenmesine yönelik çalışma içinde bir temel oluşturması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan eğitim, ölçme değerlendirme, çevrimiçi ölçme değerlendirme, e-portfolyo.

* Öğretmen MEB, Elazığ, El-mek: byunus23@hotmail.com

** Fırat Üniversitesi, Elazığ, Türkiye, El-mek: yturel@gmail.com

AN EXAMINATION ON VARIOUS MEASUREMENT AND EVALUATION METHODS USED IN ONLINE DISTANCE EDUCATION

ABSTRACT

Dependence of the formal education on the time and place, limitation in the number of the lecturers and the compulsory schooling necessitate the use of technology in educational services. Distance education, due to the properties of traditional education is an alternative education system in order to realize the lifelong learning and to increase the educational level of people. Various methods are used to assess learning outcomes in the face-to-face and online courses, but there are some differences between them. These differences should be considered during online measurement and evaluation processes. In this study, we aimed to conduct a comprehensive literature review on measurement and evaluation methods used in distance learning implementations. We think that introducing various measurement and evaluation methods and systematically posing their advantages and disadvantages can fill an important gap in terms of the institutions that open online programs and online instructors who work in these institutions. The importance of using the technology for educational purposes and to make individuals gain the learning proficiencies has increased considerably with the development of technology. These two situations reveal the need for different approaches, from teaching strategies to techniques, from planning to evaluation. In online education, continuous assessment is important in terms of feedback, control of the learning speed which vary from student to student and learning quality obtained from the evaluation process the different measurement and evaluation methods/approaches to be presented during this study is intended to establish a foundation in their work towards examined that different measurement and evaluation methods/approaches.

Key Words: Distance education, assessment, measurement and evaluation, online measurement and evaluation, e-portfolio.

Uzaktan Eğitim

Kendi içerisinde özel yöntemler ve uygulamalar barındıran uzaktan eğitim sistemleri bu özellikleriyle, farklı beklentileri karşılamada önemli bir yöntem olarak ortaya çıkmıştır. Sadece uzaktaki öğrencilerin kendi aralarında ve öğretmenlerin öğrencileri ile etkileşimi boyutundaki teknolojik olanakların artması bile günümüz uzaktan eğitim uygulamalarını klasik uygulamalara göre çok ayrıcalıklı bir konuma taşımıştır. Bu bağlamda uzaktan eğitim hizmetleri belli bir plan içerisinde sunulmaktadır.

Hızlı gelişen teknoloji, kitle iletişim araçları sayesinde eğitim alanında ihtiyaç duyulan alternatif gereksinimlere daha hızlı cevap verilebilmektedir. Mektupla başlayan uzaktan eğitim teknolojileri, telefon, radyo, TV, bilgisayar ve günümüzde bilgisayara bağlı olarak İnternet ve ağ teknolojilerinin kullanımı ile eğitimde önemli bir yer tutmuştur (Çallı, Bayram ve Karacadağ, 2002).

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 8/3, Winter 2013*

Teknoloji temelli uzaktan eğitim programlarında çevrimiçi etkileşim aracı olarak video konferans, bilgisayar konferansı, internet televizyonu, yazılı ve sesli posta ya da elektronik sohbet (chat) uygulamaları öğrencileri ve öğretmenleri birbirine oldukça yakınlaştırmıştır. Bu sayede yüz yüze eğitim yoluyla karşılanamayan çeşitli öğrenme ve etkileşim ihtiyaçlarını, uzaktan eğitim ile karşılamak olanaklı hale gelmiştir (Şimşek, 2006).

Uzaktan eğitimde kullanılan eğitim modelleri, yararlanılan iletişim türüne göre iki ana bölümde incelenebilir. **Senkron (eşzamanlı) öğretim modeli**; öğrencinin web üzerinden eğitim alırken aynı zamanda öğretici ile de iletişimin kurulabildiği öğretim şeklidir. **Asenkron (eşzamanlı) öğretim modeli** ise öğrenciye kendi program ve çalışma düzenine göre herhangi bir öğretici ile canlı bağlantı kurmadan belirli zaman aralığında çalışmasını tamamlama olanağı veren öğretim şeklidir.

Ölçme ve Değerlendirme

Eğitim, insan davranışlarını geliştiren bir sistem olarak görülmektedir. Bu sistemin girdileri, süreci, çıktıları ve kontrolü vardır. Eğitim sisteminde kontrol, değerlendirme ögesi sayesinde yapılır. Ölçme ve değerlendirme aşaması, uygulanan bir programın eksik ve yetersiz yanlarının belirlenmesi, öğretimin iyileştirilmesi ve program geliştirme sürecinde bilgi toplama ve yönlendirme görevini yerine getirir (Baykul, 2000). Belli bir alanda bireylerin ne derecede bir öğrenme gücüne ya da düzeyine sahip oldukları ölçmeler yapılarak belirlenir. Ölçme eğitimde vazgeçilmez bir unsurdur.

Eğitim alanında yapılan değerlendirme etkinlikleri amaçlarına göre tanılayıcı (diagnostic), biçimlendirici (formative) ve düzey belirleyici (summative) olmak üzere üç gruba ayrılır (Demirel, 2006).

Tanılayıcı (diagnostic) değerlendirme, öğrencilerin öğretim programına başlamadan önce ön koşul niteliğindeki özelliklerinin ortaya konulması için yapılan değerlendirmedir. Öğrencinin ilgili özelliklerinden elde edilecek sonuçların değerlendirilmesi öğretim sürecinin biçimlendirilmesine bilgi sağlar (Demirel, 2006).

Biçimlendirici (formative) değerlendirme, öğretim sürecinin bir parçasıdır (Senemoğlu, 2002). Öğretim sürecinde yer alan pekiştirici, ipucu, dönüt, düzeltme, öğrenci katılımı, kullanılan yöntem ve stratejiler, araç ve gereçler gibi değişkenler, öğretim hizmetinin niteliğini artırmada önemli bir işleve sahiptir (Demirel, 2006). Sözü edilen değişkenlerin etken olduğu bu süreçte öğrenme ürünleriyle ilgili görülen eksiklik ve yanlışlıklar düzeltilir. Bu sayede öğretmen, öğrenmeyi engelleyen, beklenmeyen problemleri tespit edebilir, sürecin kontrolünü elinde tutabilir.

Düzye belirleyici (summative) değerlendirme ise öğretim süreci sonunda öğrencilerin öğrenme düzeylerini belirlemede kullanılır. Biçimlendirici değerlendirmeden farklı olarak öğrencilerin programa giriş davranışları ile çıkış davranışları arasındaki erişiler puanlanır. Bu puanlara dayanılarak “geçti-kaldı” veya “başarılı başarısız” gibi kararlar verilir (Demirel, 2006).

Sonuç olarak, doğru şekilde yapılan ölçme ve değerlendirme, eğitimde kaliteyi arttıracak, öğretmen ve yönetim için karar vermeyi kolaylaştıracak, öğrenciyi öğrenme konusunda motive edecek ve aileleri bilgilendirecek bir süreç bütünüdür (Toker, 2005). Bir eğitim sisteminin başarısı sistemin felsefesine uygun ölçme ve değerlendirme yöntemleriyle değerlendirme yapılmasına bağlıdır (Balcı ve Tekkaya, 2000:42).

Çevrimiçi Ölçme ve Değerlendirme

Öğrenme yeterliliklerini bireylere kazandırabilmenin ve teknolojiyi öğretim amaçlı kullanabilmenin önemi teknolojinin gelişimiyle oldukça artmıştır. Bu iki durum, öğretim stratejilerinden tekniğe, planlamadan değerlendirmeye kadar birçok alanda farklı yaklaşımların sergilenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Demirli, 2007). Çevrimiçi öğretim ve öğrenim de farklı yaklaşımlar içermekte olup yapılacak ölçme ve değerlendirmeler de normalden farklı olacaktır. Çevrimiçi eğitimde sürekli değerlendirme yapılması üç konu açısından önemlidir:

1. Geri dönüt,
2. Öğrenciden öğrenciye farklılık gösteren öğrenme hızının kontrolü,
3. Değerlendirme süreci sonunda elde edilecek öğrenme kalitesi,

Yukarıda belirtilen konularda aksama ve eksiklik yaşanmaması için çevrimiçi eğitim sürecinde sürekli ölçme ve değerlendirme etkinliklerine yer verilmelidir.

Öğrenmeler, ödevler ve değerlendirmelerle pekiştirildiğinde, öğrencinin performansını ve tatminkârlığını olumlu yönde etkileyecektir (Buzetto-MoreveAlade, 2006; Lynch, Goold ve Blain, 2004). Öğrenciler verilen ödevlerle veya kendi kendini sınamaya yönelik yaptıkları alıştırmalar sonucu kazandığı deneyimle, ne bildiğini ve ne yapabildiğini öğrendiği gibi, bilgi düzeyini, yeteneklerini ve zayıf yönlerini de öğrenme imkânı bulacaktır. Bunlar öğrencinin önceki konuları gözden geçirmesine ve konuları daha detaylı incelemesinde motive edici unsurlar olarak nitelendirilebilir.

Etkili Çevrimiçi Değerlendirmenin Esasları

Angelo ve Cross (1993), değerlendirmenin etkili olabilmesi için değerlendirmenin ders içinde yapılması gerektiği görüşünü savunmaktadırlar. Angelo ve Cross, etkili bir sınıf değerlendirmesinin özelliklerini şöyle sıralarlar: Öğrenci merkezli, öğretmen yönlendirmeli, karşılıklı olarak fayda sağlayan, biçimlendirici, konuya özel, süregelen ve zihinlere kazınmış örneklerden oluşan vb. Verilen bu özellikler her ne kadar sınıfta yüz yüze eğitimle alakalı özellikler olsa da sanal sınıf ortamında da etkili olarak uygulanabilir. Öyleyse, bu ilkeler çevrimiçi ortama geçildiğinde nasıl değişiklik gösterirler? Aşağıda sanal değerlendirme yaparken öğrencilere rehberlik edebilecek bazı ilkelerden bahsedilmiştir (Palloff ve Pratt, 2009:44-45).

- ❖ Öz değerlendirmelerin yer verildiği öğrenci merkezli değerlendirmeler planlamak.
- ❖ Değerlendirmeye yardımcı olmak adına, ödevler, projeler ve grup çalışmaları için not çizelgeleri hazırlamak.
- ❖ Öğrencilerin de birbirlerini yorum yaparak değerlendirebileceği ortak çalışmalara yer vermek.
- ❖ Ders hedeflerine ve içeriğine uygun değerlendirme teknikleri kullanmak.
- ❖ Çevrimiçi olarak çalışması zevkli, anlaşılması kolay ve açık değerlendirme tekniklerine yer vermek.
- ❖ Değerlendirmenin nasıl olması gerektiği konusunda öğrenciyle birlikte çalışıp onun fikirlerini almak (Palloff ve Pratt, 2003:101-102).

Çevrimiçi Eğitimde Değerlendirme Yöntemleri

Çevrimiçi eğitimde kullanılan değerlendirme yöntemleri *Geleneksel* ve *Alternatif değerlendirme* yöntemleri olmak üzere iki başlık altında incelenmiştir.

Geleneksel Değerlendirme Yöntemleri

Sözlü sınavlar: Çevrimiçi eğitimde sözlü sınavlar, öğretim elemanları ile öğrenciler sohbet odalarında veya video konferans ile bir araya getirilerek gerçekleştirilir.

Yazılı sınavlar: Yazılı sınavların internet ortamında cevabının alınabilmesi için ‘Çok Satırlı Metin Girişi (Textarea)’ kullanılabilir. Öğrenciden gelen cevaplar bir veritabanı veya dosyada tutulabilir. Fakat e-öğrenme için iyi bir değerlendirme şekli değildir.

Çoktan seçmeli testler: Gelişmiş ülkelerde öğrencilerin başarılarını ölçmede en çok kullanılan sınav yöntemidir. İnternetteki birçok sınav bu yöntem kullanılarak hazırlanmıştır. Bunların yanı sıra; *kısa cevaplı sınavlar* ve *doğru – yanlış testleri* de kullanılır.

Alternatif Değerlendirme Yöntemleri

Değerlendirme yaklaşımları sürekli sorgulanmış ve alternatif yaklaşımlar öne sürülmüştür. Anderson (1998:5, akt: Demirli, 2007), alternatif değerlendirme yaklaşımlarının öne sürülmesini, öğrenmenin nasıl meydana geldiği ile ilgili düşüncelerin yenilenmesi ve yeni kavramların ortaya çıkmasına odaklanarak, yansız değerlendirme kaygısına ve öğrenciler arasındaki farklılıkların artmasına bağlamaktadır.

Otantik Değerlendirme: Öğrencilerin günlük yaşamda muhtemel olarak karşılaşabilecekleri sorunları ve bu sorunları çözme yeteneklerini ve yeterliliklerini sergilemelerini gerektiren bir tür değerlendirme biçimidir. Öğrencilerden fikirler üretmeleri, bilgiyi kaynaştırmaları ve gerçek dünyada kullanımları için gereken görevleri tamamlamaları istenir (Archibald, 1991). Otantik değerlendirme yaklaşımında çoklu değerlendirme yöntem ve teknikleri kullanılır. Bu yeni değerlendirme yaklaşımında, öğrencinin öğrendiği şeyleri ne kadar hatırlayabildiğini anlamak değil, öğrencinin önceki bilgilerinde meydana gelen niteliksel değişimleri anlamak ve öğrenme sürecini geliştirmek önemlidir (Tynjala, 1999).

Gerçek dünya çevresinde, öğrencilere aynı şartlar altında çalışmalarına aynı materyalleri kullanmalarına olanak sağlanır. Simülasyon faaliyetleri ve gerçek dünya olayları bu tür değerlendirme metotlarıyla araştırılabilir.

Portfolyo Değerlendirme: Portfolyo değerlendirme, öğrencinin gelişiminin tam bir resmini yansıtan çalışmaların toplamıdır. Geleneksel anlayışın ön gördüğü bir tepkiyi seçmek ya da işaretlemekten ziyade üretimi gerektiren performans değerlendirmenin bir biçimi olarak ifade edilebilir. Paulson ve arkadaşları (1991:60) portfolyoyu; “öğrenenin çabalarını, gelişimini ve başarılarını yansıtan öğrenci çalışmalarının amaçlı bir toplamı” olarak tanımlamaktadır. Bu toplamda öğrenen, içeriğin seçimine ve seçim ölçütlerinin belirlemesi sürecine aktif olarak katılır.

Elektronik portfolyolar, geleneksel portfolyoların tüm olumlu yönlerini taşımalarının yanı sıra öğrenenlerin daha zengin, tam ve gerçek gelişimini ve öğrenme resimlerini sunmaya katkı sağlamaktadır. Öğrenciler, dokümanlarını çoklu ortam unsurlarından yararlanarak çeşitli formatların kullanımıyla (resimler, grafikler, sesler, filmler, metinler vb.) sunarak devamlı gelişimi ve değişimi yansıtabilirler.

Performans Değerlendirme: Mueller (2005) performans değerlendirmede, öğrencilerin gerçek hayatta karşılaşılan problemlerle yüz yüze getirildiğini ve öğrencilerden bu problemlere gerekli bilgi ve becerileri kullanarak çözüm getirmeleri istendiğini belirtmiştir. Performans değerlendirme ile öğrenciler daha esnek bir değerlendirme süreci içinde bulunmaktadır. Değerlendirme ölçütlerinin dikkatli bir şekilde belirlenmesi öğretmenlere süreç sonunda ortaya çıkan ürünü değerlendirmede karar verme aşamasında yarar sağlar.

Açık Kitap: Uzaktan eğitimde öğrenci başarısını değerlendirmek için kitaplara bakmanın izin verildiği sınavların da kullanılabilir olduğu savunulmaktadır (Olt, 2002, akt. Rakes, 2008). Kitap açık yapılan sınavlar öğrencileri üst düzey düşünme becerileri yönünden sınamaktadır. Öğrenci sahip olduğu kaynaklardan rahatça ulaşabileceği bilgiyi sadece hatırlamak için değil, kullanarak ve düzenleyerek soruları çözmeye çalışmaktadır (Rakes, 2008).

Değerlendirme Listeleri (Rubrik): Öğrencinin ödev ve değerlendirme beklentilerini anlamalarına ve kaliteli bir değerlendirmeye yardımcı olur. Conrad ve Donaldson (2004) rubriklerin öğrencilerin grup çalışması içerisinde hem kendi hem de takım arkadaşlarının performanslarını somut olarak değerlendirmelerine yardımcı olacağını belirtmiştir. Öğretmenin derste "Şu an ne ve nasıl yapıyorum?" gibi soruları da ayrıca önemlidir. Değerlendirme tablolarının kullanımı ayrıca varsayımları da almaya yardımcı olur. Bu, bir öğrencinin ders materyali ve akranları ile nasıl bir etkileşim içerisinde olduğunun gerçekçi bir resmini ortaya koyar ve ölçülebilir bir materyal sunduğundan not düşüşü, memnuniyetsizlik gibi konuların tarafsızlık ve ölçülebilirlik dairesi içerisinde ele alınmasını sağlar. Her bir görev için ayrı ayrı puanlar vermek yöntemi daha da kolaylaştırır (Palloff ve Pratt, 2009:68).

Akran Değerlendirme: Öğrenci tarafından hazırlanan araştırma, ödev ve proje gibi çalışmaların kendi arkadaşları tarafından değerlendirilmesidir. Öğrenciler akran değerlendirme yaparken, arkadaşlarının yapmış olduğu çalışmaları kendi çalışmaları ile kıyaslayarak ve alternatif bir bakış açısı kazanmaktadır. Öğrencilerin arkadaşları tarafından değerlendirilmesi ve geribildirim alması öğrencinin öğrenme sürecine olumlu katkılar sağlamaktadır (Aldağ ve Gürpınar, 2007).

Grup Çalışmalarının Değerlendirmeye Dâhil Edilmesi

Grup çalışması, öğrencilerin kendilerinden etkilenerek daha derin bilgi seviyesine ulaşmalarına yardımcı olur. Böylece sanal öğrenme topluluğunun oluşumunu güçlendirerek, sanal bir dersin temel aracı oluşturulmuş olur. Brookfield (1995), grup çalışmalarının ilk olarak öğrenci yaratıcılığını ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirdiğini ileri sürmüştür. Birlikte çalışma, ayrıca sanal bir derste anlamlı diyalogların gelişmesine zemin hazırlar. Bir şeyi başkalarıyla birlikte öğrenmek, öğrencinin bilgiyi daha derinden almasına, kendi bilgisini genişletmesine, tecrübelerini paylaşmasına, yapıcı bir geri dönüt ve eleştiriler almasına olanak sağlar.

Sanal ortamda grup projeleri, özellikle de bu projelerin değerlendirilmesi bir rekabet ortamı içerisinde gelişir ve bu da birlikte çalışmayı pekiştirir. Ortak çalışmayı değerlendirirken hatırlatılması gereken en temel kural, ortak çalışmaların en iyi ortaklaşa yani hep beraber değerlendirilmesi gerektiğidir. Ortak bir çalışmanın bitiminde, genellikle öğrencilerden öncelikle çalışmaya sunmuş oldukları bireysel katkıları sorulur daha sonra bu grup içindeki diğer arkadaşlarından da istenir (Palloff ve Pratt, 2009:116-121).

Grup çalışmalarında yapılan ödev için iki not verilir. Birisi grubun ortaya koyduğu çalışmaya, birisi de her bir bireye ayrı ayrı bireysel performansından dolayı verilen nottur. Genelde, yüz yüze işlenen derslerde, zaman kısıtlamaları bu tür değerlendirme yönteminin kullanımını engelleyebilmektedir. Ancak, eşzamanlı olmayan (asenكرون) çevrimiçi ortamda,

Turkish Studies

dokümanlar ve ödevler kolaylıkla diğer öğrenciler tarafından sunulabilmekte ve görüntülenebilmektedir.

Yukarıda sunulan değerlendirme yöntemleri dışında alan yazında değinilen bazı farklı değerlendirme yöntemleri de kullanılmaktadır. Angelo ve Cross (1993) tarafından bireysel değerlendirme konusunda önerilen 'Bir Dakikalık Sınav' (One-Minute Paper), öz değerlendirme sırasında, Stephen Brookfield'in (1995) kullandığı Kritik Durum Anketi (Critical Incident Questionnaire, CIQ) ve öğretici değerlendirme ve öz değerlendirme sırasında kullanılabilen, Öğrenme Amaçlı Öğrenci Değerlendirmesi (SALG) yöntemleri de çevrimiçi eğitimde başvurulabilecek diğer yöntemlerdendir.

Kopyacılık ve Hile

Çevrimiçi değerlendirmede hile ve kopyacılığı en aza indirmek veya engellemek için, rastgele karışık test, kısa sınav (quiz) ve açık kitap sınav örneklerine başvurulabilir. Fakat hile konusunda, öğrenci ders için hazırladığı ödevi özgün olarak kendi başına hazırlayıp hazırlamadığı konusunda güvenilirlik sorunları yaşanmaktadır. Örneğin sanal sınavlarda öğrencinin yerine bir başkasını sınava sokma ihtimali her zaman bulunsa da bunun her ders için ve sürekli gerçekleşmesi mümkün görünmemektedir. Bu ihtimali en aza indirmek için ders dönemi içerisinde çeşitli kısa değerlendirme çalışmalarına yer verilebilir. Performans odaklı değerlendirmeler de hileyi en aza indirecektir. Sadece öğrencinin bilebileceği konularda ödevler vermek de bu konuda başvurulabilecek başka bir önlemdir. Ayrıca, öğrenciden ödevi birden değil de yaptıkça göndermesini isteyerek, hileyi erkenden tespit etmek veya önlemek mümkün olabilir. Ayrıca, öğrenci kaynakların doğru kullanımı konusunda eğitilmelidir. McNett (2002), ödevlerde son gün çaresizliği yüzünden hile ve kopyacılığın arttığını öne sürmektedir. Öğrenciden ödevini aşamalı olarak istemek sadece hile ve kopyanın önüne geçmekle kalmaz, öğretmeninde konuya daha hâkim olmasını ve öğrencinin yazma stilini anlamasını kolaylaştırır. Herhangi bir ani değişiklik yapmak, potansiyel hileye sebebiyet verebilen ve öğretmenin kaçınması gereken tehlike işaretidir. Sonuç olarak, öğrencilerden materyalin bulunması değil de bulunan malzemenin işlenmesi istenmelidir. Hile yapan öğrenciyi öncelikli olarak cezalandırmaktansa, öğrenci odaklı yaklaşımlarla öğrencileri kendi çalışmalarını ortaya koymaları konusunda eğitimler verilmeli, referansları ve kaynakları kendi çalışmalarının yararına nasıl kullanabilecekleri öğretilmelidir.

Sonuç

Günümüz eğitim dünyası köklü ve hızlı bir biçimde değişim yaşamaktadır. Bu değişimin bir yansıması olarak öğrenmeye ve öğretmeye yönelik yeni yaklaşımlar ortaya atılmaktadır. Özellikle son zamanlarda, yaratıcı ve kritik düşünme, problem çözme, öğrendiklerini yeni durumlara uyarlayabilme ve bilgi teknolojilerini etkin kullanabilme bireylerden beklenen temel beceriler olarak benimsenmiştir (Demirli, 2007).

Birçok eğitimci, uzaktan eğitime katılan öğrencilerin geleneksel yüz yüze eğitim alan öğrenciler kadar öğrenip öğrenmediklerini sorgulamaktadır. Araştırma sonuçları; doğru metot ve teknoloji kullanıldığı, öğrenciler arasında iletişim sağlandığı ve öğretmen-öğrenci arasında karşılıklı iletişim olduğu sürece uzaktan eğitimin en az yüz yüze eğitim kadar veya değerlendirme sonuçlarına göre daha başarılı olduğunu göstermiştir.

Özetle, çevrimiçi değerlendirme yapılırken aşağıdaki ilkeler göz önünde bulundurulmalıdır:

- ❖ Öğrenci merkezli değerlendirmeler, çalışmalar ve ödevler tasarlamak,

- ❖ Çeşitli öğretim teknikleri, değerlendirme ölçütleri içeren dersler hazırlamak, hile ve kopyayı engelleyici ödevler istemek,
- ❖ Öğrencinin, katkılarını değerlendirmek, kullanmak ve ödüllendirmek,
- ❖ Öz değerlendirme için temel oluşturan öğrencinin performans beklentilerini gösteren rubrikler kullanmak,
- ❖ Ödevler ve değerlendirmeler konusunda çabuk geri bildirim almayı sağlamak,
- ❖ "Kitap açık " modeliyle testler ve kısa sınavlar (quiz) hazırlamak,
- ❖ Çevrimiçi değerlendirmeleri etkili kılmak için, performans değerlendirmesi, otantik (gerçek) değerlendirme, projeler, portfolyolar, öz değerlendirmeler, arkadaşını değerlendirme (peer-assessment) ve tartışma ödevlerinin de içinde bulunduğu haftalık ödevlere başvurmak gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- ANGELO, T.ve CROSS, K. P.(1993). Classroom Assessment Techniques. San Francisco:Jossey-Bass.
- ALDAĞ, H. ve GÜRPINAR, K. (2007). Üniversite Öğrencilerinin Sunu Becerilerini Etkileyen Faktörler, Akademik Bilişim Konferansı 31 Ocak - 2 Şubat 2007, Kütahya.
- ARCHIBALD, D. (1991). *Authentic Assessment: What it Means and How It Can Help Schools*. Madison, WI: National Center for Effective Schools Research and Development, University of Wisconsin.
- BALCI, E. Ve TEKKAYA, C.(2000). Ölçme ve Değerlendirme Tekniklerine Yönelik Bir Ölçeğin Geliştirilmesi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 42-50.
- BAYKUL, Y. (2000). Eğitimde ve Psikolojide Ölçme: Klasik Test Teorisi ve Uygulaması, Ankara, ÖSYM Yayınları.
- BROOKFIELD, S. D.(1995).Becoming a Critically Reflective Teacher, San Francisco:Jossey-Bass.
- BUZZETTO-MORE, N.ve ALADE, A. (2006). Best Practices in e-assessment. *Journal of Information Technology Education*, 5. Retrieved from (<http://jite.org/documents/Vol5/v5p251-269Buzzetto152.pdf>) (Erişim Tarihi: 05.06.2012).
- CONRAD, R. M. ve DONALDSON, A. (2004).Engaging the Online Learner: Activities and Resources for Creative Instruction, San Francisco: Jossey - Bass.
- ÇALLI, İ.; BAYRAM, Y. ve KARACADAĞ, M.C.(2002). Türkiye'de Uzaktan Eğitimin Geleceği ve E-Üniversite, Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu, 23-24 Mayıs, Anadolu Üniversitesi.
- DEMİRLİ, C. (2007). Elektronik Portfolyo Öğretim Sürecinin Öğrenen Tutumlarına ve Öğrenme Algılarına Etkisi, (Doktora Tezi), Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- DEMİREL, Ö.(2006).Planlamadan Değerlendirmeye Öğretim Sanatı, Ankara:PegemA Yayıncılık.
- LYNCH, K.;GOOLD, A. ve BLAIN, J.(2004).Students' Pedagogical Preferences in the delivery of IT capstone courses. *Journal of Issues in Informing Science and Information Technology*, 1, 431-442.

- MCNETT, M.(2002).CurbingAcademicDishonesty in Online Courses, Pointers and Clickers, Illinois Online Network, Retrieved from (http://www.ion.uillinois.edu/resources/pointersclickers/2002_05/index.asp) (Erişim Tarihi: 05.06.2012).
- MUELLER, J.(2005). The Authentic Assessment Toolbox: Enhancing Student Learning Through Online Faculty Development. *MERLOT Journal of Online Learning and Teaching*, 1(1). (http://jolt.merlot.org/documents/vol1_no1_mueller_001.pdf) (Erişim Tarihi: 05.06.2012).
- PALLOFF, R. M. ve PRATT, K.(2003). The Virtual Student: A Profile and Guide. San Francisco: Jossey-Bass.
- PALLOFF, R. M. ve PRATT, K. (2009). Assessing the Online Learner. San Francisco: Jossey - Bass.
- PAULSON, F.L., PAULSON, P. R., ve MEYER, C. A. (1991). What Makes a Portfolio a Portfolio? *Educational Leadership*, 48(5), 60-69.
- RAKES, G. (2008). Open Book Testing in Online Learning Environments. *Journal of Interactive Online Learning*, 1(9). <http://www.ncolr.org/jiol/issues/PDF/7.1.1.pdf> (Erişim Tarihi: 05.06.2012)
- SENEMOĞLU, N.(2002). Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi.
- ŞİMŞEK, H.(2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- TOKER, N. (2005). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirmenin Kullanımı ve Önemi, (<http://www.egitim.com.tr/>) (Erişim Tarihi: 05.06.2012)
- TYNJALA, P.(1999). Towards Expert Knowledge? A Comparison Between a Constructivist and a Traditional Learning Environment in University, *International Journal of Educational Research*, 31(5), 357- 442.